

pa so se zgrinjale pisane trate in travniki, a za njimi so se zaztezali griči, za katerimi se je pričel dvigati ozek, snežnobel oblak v modrino.

Slepec se je nekako zveselil, ko je začutil, da je prišel z brega na ravno, in upanje mu je zasvetilo. Zopet je začel tipati s palico po tleh pred se in pomikal se je z neko gotovostjo naprej. Skoro bi prejel za vreteno ter zagodel na lajno iz nekega notranjega zadovoljstva. Vstala pa mu je vendar misel, ali ne bi mogel priti do kakega pota. Začel je tipati natančneje, ne bi li prišel vsaj na stezo in zazdelo se mu je, da so mu tla pod nogami shojena. Na enkrat pa je zadel s palico ob neko stvar, ki je bila zabita v zemlji. Začel je tipati z rokami in prepričan je bil, da je kazalo ob poti v vas. Snel je lajno ter si jo obesil na eno samo ramo, da bi lažje hodil. Prestopil se je za par korakov v naglici, tedaj pa se je pognzil.

Med bujno zeleno travo se je vil mimo onega kola, na katerem je bila pritrjena lesena podoba sv. Miklavža s strešico, globok, ozek potok. Ob straneh so se v njem namakali široki, okrogli listi kalužnic in zgodaj ocvelih potočnic. Voda pa se je mirno vila naprej po ravnini, da se je zdelo, kakor bi stala.

Božič ni vedel, kaj je. Vskriknil bi bil, toda v istem hipu je izpuštil le grgrajoč glas iz sebe, potem pa je izginilo truplo za trenotek proti ilovnatemu dnu. Lajna se je na mestu obrnila nekolikrat v vodi, potem pa se je počasi potopila.

Slepec je med tem zopet prišel na površje; s stegnjenimi rokami se je preobrnil na trebuh, in potok ga je komaj znatno premikal naprej, dokler ni za nekaj hipov zopet izginil pod površje lenega potoka tam med širokimi listi ocvelih kalužnic.

Tretji dan so ga našli. Korenine košatih jelš so ga ustavile, voda ga je rahlo naslonila na zeleno obal. Obraz je imel

obrnjen proti solncu. Obraz je bil reseñ. Ustnice so bile stisnjene, strogo nabrane, kakor da bi hotele nekaj povedati.

A ljudje, ki ga niso opazili, dokler je bil živ, niso znali brati očitanja na slepčevem obrazu . . .

O METULJU. ADAM SEVER. LJUBLJANA.

Beli oblaki so plavali po jasnem, smehljajočem se nebu in vetrič je pihljajal ter jih nosil dalje kot v sanjah, v sanjah o sreči in o čisti, visoki ljubezni.

Na poljani je cvetela rdeča cvetka v svečani lepoti. Duhtela je in napajala okolico s sladkostjo.

In prizibal se je iz gaja pisan metulj. Neskončno hrepenenje ga je vleklo k cvetlici, ki je cvetela in duhtela. Plaval je ob tihem logu in zrl boječe na poljano; ni se upal poleteti tja; cvetka se ni ozrla vanj, šepetala je z vetrom, ki jo je poljubljal v ljubezni.

Oblaki pa so se bleščali gori v višavi kot srebrni. Metulj jih je gledal strmeč ter si želel slišati rajsko muziko nad njimi, da bi postal vreden cvetlice na poljani.

Pisani metulj se je vzdignil ob tihem logu ter pričel leteti tja gori, kjer je veter nosil sanjave oblake. Dvignil se je nad logom solzeč se, a opojno rdeča cvetka ga ni pogledala.

Metulj pa se je hotel dvigniti nad oblake, da bi postal vreden cvetlice, in njegove solzice so padale na tih gaj.

ŽENSKÉ V RUSIJI. BOŽIDAR TVORCOV. KALUGA.

V Moskvi je »društvo zboljšanja ženske usode«. V zadnji seji tega društva je E. V. Golovina vzbudila go-rečo besedo po naslednjem predmetu.

Na oglu ulic Sadove i Tvrške, okolo starih Triumfalnih vrat namerava neka akcionarna kompanija zidati gledišče g. Omona. Pravijo, da bo pri tem gledišču velikanska restavracija, ktera bo odprta noč i den. Mestnost bodočega Omonovega teatra je centralna. Soblažen bo velik, i a priori možno smelo tvrditi, da tu pogibne ne ena nedolžna, pa slaba ženska stvar... G-a Golovina torej predlaga zboru uporabiti tisti § društvenih pravil, po katerem društvo ima pravo i dolžnost protiviti se zgradbi malonravnih zavodov vobšče, posebno pa v takih mestnostih, ktere se svojo mnogoljudnostjo od njih morejo trpeti strašno npravno okuženje. Zbor je predlog g-e Golovine sprejel ter ga predal odseku ad hoc, kateri ga vsestransko pretehta i končno postanovi, bo li društvo prosilo visoko vlado o prepreženji bogati kompaniji njenih nakan, ili bo mu dovelj, da je nekoliko pobesedovalo, nekoliko pošumelo na visoko temo družbinskih npravov... Pribavljamo še le, da je g. Omon francoski predprini-matelj ili podjetnik, podvizajoči se v Moskvi da v Njižnjem Novgorodu za poslednja leta na veliko čast i slavo Mammona.

* * *

To pa že kaj velja!

Ruski ministr cest i potov je neki — kajti oficijalno še ni objavljeno — dovolil, da bodo za naprej tudi ženske zanimale dolžnostna mesta načelnikov železničnih postaj. Res je, da ministerstvo bojda ogovarja železnice — magistrale, kar pa znači le malo, ili pa čisto nič. Važno je dejstvo, da se okvir ženskega dela širi od dne do dne, da ženske neumorno i tvrdo stremijo k svobodi i samostalnosti ter vstopajo z moškimi v uporno borbo za ravnopravnost na družbinskem tvorišču.

»Ruski Listok«, precej vplivni moskovski dnevnik i glasilo vsake baže ume-renih občinskih slojev, se tem povodom

šali, da je doba pastirskih idilij menda minola na vselej i da so kolovrat, kuhinja da plenice zgubile svoj interes celo za Marjetice Faustovega kalibra... Na domačem ognjišču se le slabo kadi, a gospa Luhmanova predava o razliki mej možem i ženo! Od kod je ta razlika, glavni izvir vseh domačih preprirov? Se ve da ne iz zlate dobe mladosti, kakor meni znamenita feministka, ko Janezek grdo gleda Micike, pač pa je od tistega trenutka, ko je kaka rjavovlasa mistris iz Čikaga vzela v svoje roke portfelj lorda-mera, ili izvoščičje povodce, a mister, njeni soprog ili brat, očutil se je pod šlabedro... Pa humoristična veselost omenjenega »Lističa« — dasi je po velikosti svoji bolj podoben rjuhi, nego pa navadnim slovenskim novinam — malo pa malu prehaja k istinemu status rerum, a gola resnica bo v danem slučaju menda taka le:

Pri nas, na Ruskem, do zdaj še ni žensk-izvoščic, ni žensk-županic, ni žensk-propovednic, kakoršne so v Ameriki; pa če jih še zdaj ni, to pač ne znači, da jih ne bo. Bodo, gotovo bodo te Slovanke tudi županice, izvoščice i propovednice; kajti ženskemu Drang und Sturm ni konca, ni kraja, ako se gre za svobodo i samostalnost na ekonomični podlagi. Pa služba načelnika železničkih postaj — je li to ženska služba? Pri nas je bilo lanih bezštevilno železničkih »krušenj i stolknovenj pojezdov«, to se pravi katastrof bez i s človeškimi žrtvami; pa v vsch teh nasrečah so bili »kozli odpuščenja« železnični straži, i sicer vsled umorjenosti, vsled neposilnega truda, kakor so to sami govorili pred sodnijo. Le poslušajte jih izjave, le berite sodnijske rasprave, i vsak se bo sam prepričal, da je to res tako... A razve trud načelnika železnične postaje ne treba velikanskih sil, živčne kreposti i nekake pasje — sit venia verbo — zveštobe svojemu poklicu? Ministerstvo ogovarja glavne železnične proge, kar pa prav za prav znači,

da bodo načelnice imele več križev i težav, nego načelniki kajti na postranskih železnicah načelniki postaj vrše i posle podnačelnikov, brzojavnikov itd. Razve zamore ženska, če ni Vestalka, v teku celega leta neodločno nahajati se na svoji stojanki, srečevati i spremljati vlake itd.!

Pa še nekaj, bodimo odkrito, sčrni, pa bez zamere!

Bo li ugajal gibki ženski nravi, bo li zadosteval ta čisto mehanični trud žensko inteligencijo? Če na družbinskem tvorišču ženskam odpirajo pot, naj jim odpro ta pot najprej tje, kjer bi zares mogle pokazati i svoje človekoljublje, i napeti druge prožine svojega rahlega i blagega srca. Naj jih puste na sodni stolec, naj jih odpošlejo na svete misijone v dobrade Sibiriske, na planjave srednje Azije. Naj ščitijo sveto pravico, naj širijo v temnih, poganskih kotih velike očetnjave svet resnice pravoslavne, naj se dvigajo po tistih stopnicah družbinske lestnice, ktere so jim dostopne i po njihnji nravi, i po Božjem i človeškem pravu, naj tvorijo blagor samostojno, ne posnemaje, ne hojevaje po petah za svojimi — saj sami veste, kak ženske navadno veličajo tiste moške, ktere smatrajo tak ili inače preponoj na potu k svojim ne vselej trezvim, kajti ne vselej možnim, zahtevam občinskega polno-i ravnopravija...

Tak pri nas, v Rusiji, meni le juste milieu; moja hata (bajta) pa je s kraju, i jaz znati nič ne znaju — pravi v podobnih navskrižjih Malorus . . .

NOVE KNJIGE.

Снохватице Змајовине. Свеска III. Срем. Карловци. Српска манастирска штампарија 1900. Цена 1 круна 25 фил. (Продаје се у Срп. ман. штампарији у Срем. Карловцима.)

Ovo su pjesme najvećeg suvremenog srpskog pjesnika Zmaja Jovana Jovanovića

i to pjesme njegove starosti. Sam pjesnik tumači postanak tih pjesama u pjesmi »Kad sam jošte : . . .« Kad je pjesnik bio tako malen da se »sa janjcima grliti mogao«, slušao je mnogo slatkih bajki, koje je kasnije, u zrelim godinama, počeo da slaže u pjesme. I to su Snohvatice. »Snohvatice su spjevane po duhu i obliku narodnih pjesama, ali s primjesama pjesnika umjetnika, a to im upravo i daje naročit kolorit i tip. Dvostruko je uživanje, kad se čovjek uživi u Zmajeve pjesme snohvatice. Čuje se žubor i romorenje tihe narodne pjesme, zanosi se blagim i nježnim tokom stiha i fabule, a opet se osjeća inspiracija pjesnika umjetnika. Osjećanje je, po prilici, isto onako kao da se vozite na kakvom malom parobrodu. Ijuljuškate se, mičete se, krećete se naprijed, pa ipak osjećate da vas ne potežu vitka vesla, nego nešto sakriveno, nešto umjetno — para. Tri su grane pjesništva vrlo usko spojene, upravo rodjene sa Zmajem: lirika, patriotizam i humor. To smo navikli kod njega nalaziti u prijašnjim njegovim radovima, a ta ga karakteristika ne ostavlja ni u Snohvaticama. Samo razlika ipak postoji. Njegova je prijašnja lirika bila burna i zanosna, to su bile radosti i bolovi njegova rođenog srca, to je bila čista subjektivnost pjesnikova; danas je ta lirika tiha i blaga, to je potocić koji se već spustio u dolinu pa kroz zelenu travu lagano, bez žubora, promiče, to je lirika koja isključuje ličnost pjesnikovu a opisuje događaje oko sebe, to je objektivnost u lirici. U njoj osjećate nježnu ljubav, kojom dvoje dragih ginu jedno za drugim, ali iskazanu bez oratorskih fraza, bez kletava, onako prosto, jednodušno, pravim narodnim načinom . . . Pa ni patriotske pjesme u Snohvaticama nijesu više oni burni poklič i uzvici, nijesu više zanosna sokoljenja i oduševljenja, nego neka vrsta blagog rezonovanja o ljubavi prema imenu srpskome . . . Tu se pjesnički talenat ne odijeva u bojni oklop, ekspozicija pjesme ne mirišu na barut, ne čuje je poklič: u boj za narod svoj, nego se patriotska tendjencija izkaže blago, onako starački, tako da ne bjesnite od ponosa što ste Srbin, nego samo uživete u svojoj duši . . .« Ovako prikazuje te pjesme srpski mjesečni list »Zora«. Pjesme su izdali »u spomen svojeg sastanka i putovanja po Srbiji od 28. junija do 15. julija 1900. go-

Branjevka: Kaj bi ne bilo res! V njih tudi preveč branite! Če so bili bogati, kaj pa je potem! Mladi je v mojih očeh jeden največjih ničvrednežev na svetu!

Poslužnica: O, tega pa jaz ne dovolim! Dober gospod, meni je....

Branjevka: Dober?! Če je pogнал ono siroto v smrt in če pusti, da se njegov otrok Bog ve kje okrog po svetu potika, brez matere in brez očeta!

Poslužnica: Samo dajte, dajte! Če jaz grem in mu povem, bode te še zaprti!

Branjevka: Samo pojdite, bojim se kaj! Zaprta gori, zaprta doli. Ali kar je res, je res! Tukaj je milo in soda.

Poslužnica: In tu denar. Čez Praderjeve pa ne pustim nič reči. Dobri ljudje so in bogati, meni je bilo dobro pri njih. K vam pa ne pridem več!

Branjevka: Pridite ali ne pridite, zaradi vas me ne bo konec. Dobro vas poznam. Samo za denar vam je! Dušo bi prodali za par krajcarjev. Svojega moža ste si vzeli tudi samo za to, ker ste mislili, da ima denar. No, pa ste se opekli. Lakomni ste in skopi, da je strah. Miličevko ste na smrtni postelji pustili samo, ker vam ni mogla več plačati tistih par borih krajcarjev za poslugo. Kakor da vas ne poznam! Dušo, dušo bi dali za groš! In Bog ve, kaj sta imela z mladim Praderjem! Vam je že zato toliko dajal, da ste molčali in tajili, da je on zavel ono ubogo siroto!

Poslužnica: O, o! Kesali se bode te, kesali! (Odide in zaloputne vrata.)

Branjevka: Kako razbija z vrati! Le čakaj! Vesela sem, da ne vidim več te stare lakomne babetine!

Ana: se joče.

Branjevka: Nič se ne boj, nič! Ti, ti mala revica, ti! Nič ti ne storim! Nič se ne boj, ne! Sirotica, mogoče tudi nimaš več matere! Ti, ti! In pa tacega očeta, kakor je ta Prader! To so ljudje! Daj, poglej me! In nasmejaj se, čisto malo se daj. (Vzame jo na roke.) Na, na, na! Hops, hops! Vidiš, se

že smeješ. Kdo bi si mislil, tak-le otrok je vendar nekaj posebnega. Ti dušica, ti! Me imaš kaj rada?

Ana: 'mam.

Branjevka: Glej, glej! Rada me imaš? Kar vzamem te, veš, kar vzamem. Daj, poljubi me.

Ana jo poljubi.: Cvikpusi. . .

Branjevka ginjeno.: Ti zlato, ti! Ne dam te proč, veš! Pa naj si ona žena poišče drugo, kaj ne? Se ti dopade tukaj?

Ana: Mahm. Pomarance. . .

Branjevka: Pomaranč ti dam, kolikor hočeš, vse ti dam. Daj, poglej me.

Ana: Cvikpusi?...

Branjevka jo poljublja.: Ti srčkano, srčkano! Kake rokice ima! Mehke, kakor žamet. Ti, otrok, ti! Moj Bog če bi bila moja!

ŽENSKÉ V RUSIJI. BOŽIDAR TVORCOV. KALUGA.

Ženske v Petrogradu so si pa le privojevale mal košček ravnopravnosti. V Petrogradu je društvo mnogobrojno i bogato . . . »društvo vzajemne pomoči i blagotvornosti.« V tem društvu so do zdaj zasedali i vladali le moški. Nedavno pa je bilo obšče zborovanje, ktero je mej drugimi važnimi sklepi ukrenilo tudi, da za naprej morejo v odbor zbirati se tudi družabnice društva, to se pravi: v odboru pojavijo se i predsednice, i dokladčice, in blagajnice i. t. d. Hudobni jeziki pravijo, da je tu merodajni motiv bila le varčnost odbora. Ženske zadovoljijo se neki z manjšo plačo za svoje delo, kar da društvu izdatne preostanke. Mi ne bomo presojali, je li res glavna smer odborova tu bila ekonomija na račun ženskih žuljev; nam je za zdaj dovelj začetka, kteri je v vsaki reči težaven; nadaljevanje pa zavisi od bodrosti i delavnosti prihodnjih odbornic ravno toliko, kolikor je vspešen konec ženske borbe

za svoje pravice, po mojem, v rokah božjih...

* * *

V Moskvi pa se je osnovalo novo blagotvorno društvo žensko: »obščestvo sestèr miloserdija vo imja sv. apostola Pavla.« Kakor vidite iz privedenega naslova, novo žensko društvo nosi pečat religiozno npravstvenega društva i taka bo, seveda, tudi njegova delavnost. Ustav društva je vlada uže odobrila, a ta ustav glavno svrhu društva smatra pomoč bolnim obojega spola, posebno bolnim iz bednih slojev družbe človeške. Društvo namerava zgraditi i urediti si občezitje ili konvikt za te ženske, katere zahočejo kot usmiljene sestre posvetiti vse svoje življenje smerim društvenim, to se pravi pomoči trpečega človeštva. Pri občezitiju bo zavetišče za otročiče bolnih ubogih staršev, bo bolnica i druge dobrodejne naprave. Staršej sestroj milosrdja, po ustavu društva, ostane do svoje smrti M. P. Nekrasova, ktera si je pridobila največje zasluge, gmotne i moralne, za osnovo tega visoko človekoljubnega društva. Mehkosrčje, usmilenje i ljubezen k bližnjemu so bile i ostanejo, po mojem, najnadežnejše osnove ženskega srca; emancipiranega, ili neemancipiranega, to pač nič ne znači, pač pa nepremeno — conditio, sinè qua non: srca ženskega...

* * *

V 2. št. »Slovenke« za t. l. sem vam poročil zanimiv epizod iz delavnosti »društva zboljšanja usode ženske« v Moskvi. To društvo je uplivno, in ne bo odveč, če var. danes priobčim nekaj dat o njegovem zborovanju za min. 1900. leto. Organizacija društva se deli na tri dele ili komisije, ktere premarljivo delujejo, vsaka v svojem okviru. Prvo mesto zanima komisija slovstva i vede, ktera je napenjala vse svoje žile, da bi osnovala poseben literaren

fond, na stroške kojega bi izdajala cene i lahko umljive knjižice v pouk revnim, pa marljivim ženskam. Drugemu oddelu društva pravijo komisija ženskega dela i truda, ktera se je bavila najbolj s tem, da je priiskavala umelim ženskam raznoterega, bodisi ročnega ili umstvenega dela, ktero bi jim davalo nujna sredstva k poštenemu življenju. Ta komisija je osnovala i uredila občezitje, ili konvikt za bedne ženske z občšo platno obednico i vspomožnoj kaso, po vašem, menda posojilnicoj. K pomoči te komisije društva pribeglo je 31 ženskih. Tretja komisija društva nazivlje se spasateljnoj, to se pravi: pomagala je najbolj ženskam ili uže padšim, ili bivšim uže na robu prepadi dobrih ženskih npravov. Sama komisija je tožila, da se njeno tvorišče usejano s trnjem i vsake baže teškočami. Izrazila se je, da bez kolonije-ubežišča na okrajnah mesta, ili pa zavsem na deželi njen trud ostane vselej i ničev i malo uspešen. Tu pa je gospa Golovina, predsednica vsega društva, posegla v besedo ter ponudila komisiji brezplačno kočček zemlje v dve desetini, da bi na njej komisija mogla osnovati kolonijo-pristanišče z šolo i fermoj, a črez nekaj let i selsko-gospodarsko učilišče nižjega razreda. Seveda, je ves zbor radostno i hvaležno sprejel velikodušni dar svoje predsednice, tak samoodvrženo delajoče na prid zboljšanja ženske osode. Da bi društvo osnovalo i uredilo znosno tako poselbino zgubivših se revic, treba mu je vsaj 10 tisoč rub. Se li najde tak dobrotnik, kteri bi bez ovinkov odvalil društvu tak izdaten prispevek, ili bo društvo primorano od zrna do zrna nabirati kopejične milodare za svojo pogačo žrtvam uzakonjenega razvrata i družbinskega greha, that ist the question — vprašanje, na ktero ne odgovori Hamlet, a srca dobrih i premožnih ljudij, kterimi Moskva se ni oskadela i obožala.

do 20 gl.d.; — koliko preglavic mu dela vzgoja otrok; ako pošlje eno dete v mesto, mora zanemarjati drugo deco ali pa se gmotno uniči. Kar se tiče učiteljic, je omenil govornik, da imajo iste razmeroma še več truda nego učitelji, ker morajo podučevati tudi v ročnih delih. Glede možnosti bilo bi docela krivično, če bi učiteljice v takem slučaju morale zapustiti službo, kajti kot matere še le potanejo vzgojiteljice v pravem pomenu besede.

V razpravo je posegel tudi posl. Vareton, ki je dokazoval, da so učiteljice zadovoljne s tako plačo, ker se niso do zadnjega časa prav nič pritoževale proti zapostavljanju!...

Na ta naravnost neverjeten „dokaz“ je odgovoril prof. Mandić, ki se je v svojem govoru dotaknil i ženskega vprašanja. Ker je galerija govor prof. Mandića tako nesramno motila, da se je celo predsedniku zdelo preveč ter je dal galerijo izprazniti, zamorem podat i glavne misli iz govora.

Prof. Mandić je rekel: Poslanec Vareton je hotel dokazati s tem, da so se učiteljice še le pozno odločile do koraka, da zahtevajo jednake plače z učitelji, da one te pravice nimajo in da ne računajo na njo; a temu ni tako. Res je, da so se učiteljice pozneje oglasile za poboljšanje gmotnega stanja in za izjednačenje njihove plače s plačo učiteljev, a to moramo pripisati njihovi skromnosti, njihovi prisilni varčnosti in nazadnje tudi okolnosti, da se je žensko gibanje začelo javiti še le zadnji čas, da so ženske v prosvetljenih državah še le v najnovejši dobi začele zahtevati pravice, ki jim pritičejo....

Tudi posl. Kozulić se je potegoval za jednakopravnost učiteljic.

Vse to seveda ni pomagalo. Kakor rečeno, predlog manjšine je padel, in sprejet je bil mnogo neugodnejši zakonski

načrt večine, ki je zlasti krivičen učiteljstvu na kmetih in v posebni meri še učiteljicam.

Nekaj dobrega pa je vendar imela razprava o učiteljskih plačah v istrskem deželnem zboru: marsikomu so se odprle oči, kje ima istrsko učiteljstvo iskati svojih prijateljev in zaščitnikov. Mene pa še posebno veseli, da se je na tako odličnem mestu priznalo opravičenost ženskega gibanja in da so se možje kakor Laginja, Spinčić, Mandić in Kozulić potegovali za jednakovrednost ženskega dela.*

Kedar se slovensko ženstvo v toliki meri probudi, da začne zahtevati svoje državljanske pravice, ne bo se mu treba zatekati za pomoč k internacionalni soc. demokraciji, kajti ono najde v naših dičnih politikih spretnejših in vestnejših zagovornikov. Čast in hvala jim!

ŽENSKÉ V RUSIJI. BOŽIDAR TVORCOV KALUGA.

I.

Ruska vlada kaj skrbno gleda na to, da bi žensko gibanje v Rusiji dobilo praktično zanimanje, praktično smer, praktičen smisel. Tako je, na primer, nedavno ustregla srčni želji delovitega ženstva našega ter je dovolila osnovati in urediti žensko selsko-gospodarske tečaje pri Marijinskem selsko-gospodarskem učilišču okolo Saratova. Do zdaj je število poslušalk omejeno, sprejmo jih le 40. Na tečajih bodo predavali prepodavatelji (učitelji) Marijinske selsko-gospodarske šole, a vse delo bo vodil svet, kteremu bo načelnik ravnatelj omenjene šole. Predavali bodo o

*) Vidite, gospoda okoli »Rdečega Prapora«, kakšni so naši narodnjaki in kako klaverni junaki so ob njih možje, za katere se pri volitvah poteguje vaša stranka! To so pravi socijalisti brez visokodonečih bombastičnih fraz sicer, a v resnici, a Vi ste navidezni socijalisti, v resnici pa hlapeci gospodujoče klike.

zemljedelji, živinoreji, vrtnarstvu, sadjereji i drugih podobnih predmetih v objemu načrta za srednje gospodarske šole. Vsak začetek je težaven, i le tako si moramo tolmačiti skromni razmer te dobrodejne poskušnje i naprave. Če bo uspeh izdaten, seveda vlada ne opusti poskušnje, a prida jej tisti razvoj, ktereга želimo vsacemu praktičnemu i v svoji osnovi prekoristnemu podjetju.

* * *

Nektere stolične novine, mej njimi tudi take, ktere se redko lažejo, poročale so pred dobrim mesecem, da je rusko ministerstvo potov i cest razposlalo po vseh železničnih upravah okrožnico, v kateri predlaga svojim podrejenim uradom dopuščati žensk, pridobivših si na železnični službi pomimo (poleg) teoretičnega znanja tudi praktičnega urazumenja svojih dolžnostij, do službe mlajših računarjev i celo v oddelek železničnega kontrolja, kar menda pomeni nič več i nič manje, nego to, da so ženske bolj, ili vsaj ne menj poštene i vestne, čem (nego) so pa nekteri moški, kteri pohajajo okolo — deneznih jaščikov.*) kakor pravijo Rusi. Izrazov ne pojasnujem; kajti i bez komentarja si »zrajtate«, kaj s tem hočem reči . . .

* * *

Letošnjo zimo i vygred (spomlad) bila je v Petrogradu temà razstav, mej njimi tudi ženska umetnostna razstava pod naslovom: »Výstavka Damskega Hudóžestvennago (lepih umetnosti) Kružkà« v prostorih društva »Spodbuje Umetnostij.« Kako i v čem pa se je ločila ta ženska razstava od drugih podobnih jej razstav, ktere bi mogli smatrati — moškimi? Je li možno bilo zapaziti kako posebnost, ktera bi opravičevala pridevek ženske? Ili so

jo tak naimenovali kar iz-za modne kličke (klička-ime), kakor bi rekel Rus? Poslušajmo očevidca g. Rezánceva, ki je tem potom pisal v »Mosk. Ved.« tako: Pomnim, kak mi je nekđaj rekel pianist Gross, profesor Petrograjske konservatorije i učeneц A. G. Rubenšteina, da bi posebno pohvalil eno iz svojih učenk: »Ta pa igra, kakor moški!« Meni pa te karakteristike ni bilo dovelj; začel sem mu torej plameno ugovarjati: Če ženska igra energično i silno, znači to pač le toliko, da so ta svojstva tudi ženskam lastna, ter da jih torej ni treba pripisavati izključno moškim. Ta epizoda mi je prišla v glavo, ko sem si ogledaval žensko razstavo. Zna je po katalogu, da so vse razstavljene reči izdelja ženska, voljno-nevoljno sem začel misliti, da sem zapažil neko obščo črto mehkości i neodločnosti. More biti, da se posebno energične dame res niso udeleževale razstave krožka, pa meni se je na damski razstavi nekako čudno zdelo to-le: Zgodovinskih slik ni bilo nobene, žanrovih je bilo malo, da i te so bile bezcvetne, vse drugo pa so bili pejzaži, da cvetlice, i pejzaži nedolžni i bezmetežni (brezskrbni). Izpolnjeno pa je bilo vse prilično, skrbno, milo, simpatično. Najgorši so bili akvareli Danske princeze Marije. Druga posebnost razstave damskega krožka pa je bil oddelek umetno obrtnih rečij, pohišja, razne posode itd. Vse to je bilo olišpano z raznimi barvenimi podobicami, užganimi sličicami, bile so tudi reči iz tisnjene kože itd. Vsi ti predmeti so bili podobni finim, elegantnim igračam, na ktere je radovedno občinstvo napalo, kakor otroci na prve jagode, ter je razkupilo po cenah, kakoršne so v navadi le v ženskih toaletnih nujah (potrebah) i le v Petrogradu, gizdavem Petrogradu . . .

II.

Naš senat je jeseni lanskega leta ukrenil prevažen akt za ruske žene-kmetice.

*) Denarnih zabojev.

Op. ur.

Kmetica Golovata iz Kijevske gubernije podala je na svojega moža tožbo, v kateri se je govorilo, da njen mož tak surovo postopa sè svojo ženo, da jej ni več moči živeti z njim, da pa jej, ne glede na vse njene solze in molbe, pravice na samostalnost ne hoče dati. Te pravice je potem iskala od Poncija do Pilata po vseh kmečkih uradih, pa je nikjer ni mogla najti. Nasilno umreti ne mara, obrača se torej končno k najvišji pravni vlasti v državi, k praviteljstvujočemu senatu; če jej pa tudi ta odpove, bo pa primorana iti do samega carja iskat si pravice do znosnega človeškega obstanka.

Senat je odločni kmetici odgovoril, da jej daruje to pravico i da torej za naprej morejo vse kmečke žene v imperiji zahtevati si pravico na samostalno, od svojih mož posebno življenje, če dokažejo dotičnim vlastem, da mož i njimi postopajo ne po — človeški, ili pa da jim nočejo ili ne morejo dajati nujnih sredstev za živež.

To razjasnilo kmečkih postav glede nerazločnosti sv. zakona napravilo je veliko šuma v naših novinah vseh političnih strank, a v občinstvu proizvedlo je kar trepet i strah. Večina novin, posebno stoličnih, je kaj likovala (glasno se veselila), tvrdé, da se je pa le zvrnil na večno v prepad mogočen steber starodavne, rabske Rusije; nahajalo pa se je še precej tudi takih glasil javnega mnenja, ktera so zagotavljala, da bo ta senatski ukrep ne le poguben za kmečke družine, a on je tudi nepravičen glede žen drugih, nekmečkih slojev prebivalstva ruskega. »Mosk. Ved.« pa so v senatski rešitvi videle kar precejšen kos revolucije ter so v dolgih, prav temeljito obsnovanih člankih dokazovale, da osnovnih postav nobeden urad, torej tudi senat, ne more spreminjati bez dovoljenja i soglasja carske vlasti na to. Ta

časnikarska vojna je bila precej dolgotrajna i tam i sem jako strastna. Hodili so celo sluhi (vesti), da bo senat tak ili inače primoran svoje tolmačilo preklicati ili pa vsaj omejiti ga točnimi, posamnimi slučaji i strogim nadzorom nad krajnimi, selskimi oblastmi. Nikdo ni vedel, kaj bo iz te kaše, jaz pa sem o tej stvari molčal, kakor vidite, prav fletno molčal, do zdaj molčal...

Po leti pa pri nas, kak i pri vas, velika i bogata gospoda živi na dačah, v derevnji, po letoviščih. Ni k tej, ni k drugi sebe ne prištevam, pa mej kmeti živim sè svojo družino zdaj tudi jaz i kot človek siten i nemiren mnogo občujem z vsemi, kogar vidim i srečam. Tako sem se nedavno zatesal tudi v selski urad, v bobrovsko vólost, kjer sem mej drugim sprožil tudi besedo o lanskem senatskem ukazu. Pisar, velika glava v ruski selski občini, se mi je kar začudil ter me najprej okregal radovednežem, potem pa je hladnokrvno nadaljeval tako: »Milostivi gosudar! Vi se jako motite, če menite, da so take reči tudi pri nas uže možne. Mi živimo za pazduho Boga i starine, i ni nam, ni našim ženam nikakoršnih voljnostij, razun carskih. seveda ni treba. Kar nam zapove naš bátjuška car, to nam je sveto: vse drugo pa nam je trin travá, deveta briga. Kijev pa res ni Kaluga, a Kijevska gubernija ni gubernija Kaluška. Tam ni naš narod, narod veliko-ruski, tam je vsaka inozemščina: poljska, židovska, nemška etc., osnova pa je malo-ruska, naródec razljubezni, naródec produvnój, narodič premili, narodič na vse vetre premeteni. Pa tudi na okrajnah naših senatsko razjasnilo čudežev ne bo delalo; vsaj do zdaj je pribeglo k njemu nesrečnih žensk, ktere moremo prešteti po prstih ene roke...«

Takim potom dobil sem vam naslednja, neposredna dejstva: Začetkom omenjeni senatki ukaz glede rušenja zakonskih zvez mej kmečkim ljudom, če je dokazano, da mož postopa sè

svojo ženo bezčlovečno i da jej ne daje sredstev, potrebnih jej na živež, ni padel od carske vlasti, kakor so mu nekteri prerokovali, a obstal je po volji samega carja na prid in blagor nesrečnih njegovih poddanic.

Varali so se silno, če se niso kar bezvestno lagali, tisti, kateri so trdili, da je rusko kmečko ženstvo kar zasulo razvodnimi prošnjami selske kancelije, doznavši o povoljni rešitvi senata tožbe kmetice Golovate proti njenemu možu.

Kakor povsod, tako je tudi v Rusiji mnogo nesrečnih zakonov sploh, mej kmečkim ljudom pa še posebno, i to najbolj od nepovoljnih gospodarskih razmer i surovih razprav, udomačivših se tekom mnogih vekov mej temnim narodom. Edina voditeljica i tolažnica v tem obziru je malovednemu ljudstvu le cerkev pravoslavna. Kjer so njene korenine v narodu še čile, tam bo senatska naredba malo proslovala; kjer se je pa ta najsilnejši steber vsake, torej tudi slovanške v obče, a ruske narodnosti še posebno, začel majati, tam pa ta stvar, t. j. zakonski prepiri, s časom preidejo na navadna življenska tla, v okvir posvetnih sodnij, i vlada je dolžna, vlada mora take važne spremembe ljudske etike predvideti i jim svojimi postavami kazati tisti tir, kateri je potreben, da bi ljudje i ne priznavajoči cerkvnih naprav, vendar živeli, če ne po — božji, pa vsaj po — človeški volji, t. j. soglasno s postavami državnimi.

Revščina je največa sovražnica roda človeškega. Revščino navadno spremlje narodno pijanstvo i vsake grdobé družbinskega bita. Od toge i obupa človeške strasti surovijo, postajajo živinske. Ni ga bilo i ga tudi ne bo — modrijana, kateri bi mogel pri tacihi okolščinah nasvetovati lekarstvo izdravilo pomimo (razven) razloke, večne razloke. S tako razloko se pametni ljudje se ve da ne bodo igrali, a uporabljali jo bodo i

moški i ženske le tedaj, ko bo sila koča lomila, to se pravi, ko ne ostane nič družega, nego: »Beži, kolikor ti je Bog sape dal!...«

Ruski car je še mlad car, pa je dober i milostljiv car. Ta car ljubi svoj prosti narod, biva mej njim pogosto i trajno, ga proučuje ter spoznava njegove bistvene osnove, njegove bele i črne proge. Ta car se vnema za duhovne i telesne potrebe svojega naroda, poje ž njim od veselja i sreče, toži ž njim od življenja peze. Koliko joka utihne, koliko solz usahne, koliko ran zacele, koliko življenj obvisi — na nitki človekoljubnejšega senatskega i carskega zakona! Srečen je narod, kojega oseba zavisi od miga carske dobre volje, od milosrdja blagega carja; pa polna sreča je le tam, kjer se narod od milosti carskih ne opijani, pač pa stregnji, raste i okrepi...

VAŽNA IZJAVA O ŽENSKI ŠOLSKI IZOMIKI. UREDNIŠTVO.

Na drugem mestu poročamo, kako odlične zagovornike je imelo žensko delo kot polnovredno z moškimi v isterskem deželnem zboru v osebi hrvatskih vzorodoljubo vposlancev gg. Spinčiča, Laginje in dr. Na tem mestu pa se nam je spominjati družega slovenskega moža-odličnjaka, ki se je nedavno odločno izrekel za večjo šolsko izomiko ženstva. Ta mož je gospod Ivan Hribar, že tretjič izvoljeni in potrjeni župan slovenske stolice — bele Ljubljane.

Povodom svojega zapriseženja za tretjo župansko dobo dne 3. avgusta letos, se je gosp. Ivan Hribar v svojem govoru spominjal I. mestne višje deklishe šole v Ljubljani s sledečimi toplimi besedami:

»Ne manje važna se mi zdí popolnitev zavoda, kateremu je bila prva moja skrb posvečena, ko ste me leta 1896. poklicali

Mej izletniki je posebno mnogo proletarijata. Danes je namreč nedelja in lepo jesensko popoldne in, kar je glavno — v okolici se toči prvo novo vino....

Ta proletarjat!..

Moški gredo večinoma nekoliko naprej, vodeč starejšega izmed otrok, za njimi pa stopajo nekako negotovo njihove žene z manjšimi in najmanjšimi otroci. Videti je, da so tem proletarskim družinam taki skupni nedeljski izleti nekaj nenavadnega, posebnega... Sosebno obleka žen — časih precej bahata — je videti preležana...

Te žene so pač že dolgo časa sem mislile na to nedeljo, ko se bo točilo prvo novo vino, ter so večkrat tudi svoje može spominjale na to, češ: »Na novo vino pa pojdemo, vsi skupaj, da veš...«

In danes hite proletarske družine v okolico, posedajo okrog gostilniških miz ter pijo novo vino....

Vendar pa bi se motil, kdor bi mislil, da je te proletarske družine zvbilo na na skupen izlet baš novo vino samo po sebi. Ne, izvabil jih je tisti čudni svobodnih jeseni...

Nastal je hladen večer. Po hitro se gostečem mraku krožijo pogovori in klici... Proletarske družine se vračajo v svoje zaduhle mestne okraje. Možje, žene in otroci, vsi se zopet vračajo, od koder so prišli, več ali manj prevzeti od alkohola in jesenske sape....

In človeku se usmili ta proletarijat, sosebno žene... Dolgo se teško čakale te nedelje in sedaj je za njimi... Vračajo se na galero, — v svoje domove, kjer jih zopet oklenejo teške verige vsakdanjih bolesti in vsakdanjega dela, ki se jim vračajo vsak dan in vsako noč, teden za tednom in leto za letom... Mučile se bodo zopet in kuhale za svoje može in otroke, prale, pospravljale, rodile... Robovale bodo zopet v vednih dolžnostih, brez pravic in brez plačila... Stroji, živali!... Saj so njih duše zavite v temo, ki jim jemlje vid in

sluh ter vse življenje... To je tista tema, katere nas je strah, da le od daleč z bojazljivim, topim usmiljenjem gledamo te uboge proletarske žene, ali pa jih sploh nočemo videti...

Ali pride dan, ko tudi v to temo posveti žarek nove luči!..

ŽENSKÉ V RUSIJI. ROŽ. TVORCOV KALUGA.

Kakor poroča ruski list iz Hölsingforsa, je ruski car uslišal prošnjo tamošnjega vseučilišnega senata, da bi ženske smele postopati v vseučilišče Finlandije s taistimi pravicami in taistih pogojih, na kojih postopajo v ono moški.

Pač lepa pridobitev ženskih prav!

* * *

Kakor poročajo »Mosk. Véd.« iz Petrograda, pokazale so se v tamošnjih letnih glediščih v ulogah suflerov tudi ženske. Dotični dopisnik pa meni, da bo ta posel za ženske težaven i malokoristen. Res je, da bodo morale po dolgo sedeti v budkah, sedeti skrčene i požirati prah, ktereга razmetajo po odru z dolgo, repasto obleko — jihne sestre — igralke; pa ženska ravnopravnost pač ne bo, da bi ženske smele le medico piti takisto, kakor jo pijejo moški...

* * *

Nekoč sem vam pisal, da je naše ministerstvo potov i cest priporočalo železničnim uradom razširjati v svojih področjih kolikor je možno, delokrog ženskega osebja. Pa tedaj so hodili le sluhi o tem i o drugem; zdaj pa resno govorijo i stolični i provincijalni listi, da je rečeno ministerstvo pritrdilo, da v železničnih uradih morajo ženske zanimati naslednje službe: morejo biti mlajše račnarice, nadzornice, kontoršice (kontora-comptoir) i žurnalistke. Torej

ženske kar naenkrat dobe četiri službe, službe precej odgovorne, torej tudi dohodne.

* * *

Gospa Lesnjévska dobila je v petrograjskem vseučilišču učeni diplom magistra farmacije. To je prvi slučaj v Rusiji, kjer se take reči ne dobivajo tak lahko, kakor pri vas razdajajo celo »dohtarje« na vse štiri kraje sveta... Pa samo učene stopinje bilo je tej energični ženski premalo: vzela i poprijela se je resno i srčno družega, praktičnega dela — zamislila je urediti i otvoriti v prvi naši stolici, vsaj po sedanjem, prvo žensko lekarnico, kar jo je stalo mnogo npravstvenega i fizičnega truda. Pa srčnost i podvzemljivost vse ovire pre-maga, gospa Lesnjévska našla si je mej petrograjskim naprednim ženstvom sočutje, katero jej je ukazalo vire duhovne i gmotne podpore ter jej dostavilo nujna v podobnih slučajih materjalna sredstva. Besede so torej meso postale, Petrograd ima prvo žensko lekarnico v Rusiji, lekarnico, ktera posluje izključno ženskim umom, ženskim kapitalom in ženskim trudom; kajti v njej je vse osebje, od provizorja do poslednjega čuvaja, žensko; moški smejo hoditi v lekarnico samo kupovat lekarstva, no namigavati si i ljubkovati s postreščicami — tega pa seveda ne daj Bog!...

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci, i tudi jaz ne morem si kaj, da bi vam končno ne sporočil, kak opisuje svoj vstop v žensko lekarnico v Petrogradu g. Volná, dopisnik-humorist »Mosk. Véd.« iz Petrograda, ktere ženskemu gibanju le zmerno sočutijo.

»Prišel sem v žensko lekarnico i sem kar — ocepnel! Srečal me je moški...

— Oprostite me, sem se menda zmotil: nisem prišel tje, kamur sem menil, — v novo žensko lekarnico.

— Ta je, ta! odgovoril mi je moški, lokavo smehljaje se.

— Torej, milostljiva gospa, nahajate moško obleko bolj spodročno lekarskim delom ter jo nosite pri ispolnjenju lekarske službe?

— Motite se, milostljivi gospod, jaz nisem preoblečena ženska, jaz sem moški.

— Ho, dovolite, kak pa to more biti — v ženski lekarnici, kjer kakor so razbobnali po vsej Rusiji, po vsem svetu, delo vodijo le ženske, i vse službeno osebje je le žensko?!

— To je res, pa... Pa ženskam ni vselej lahko govoriti s pacienti moškimi. V lekarnici, kakor je vam znano, nahajajo se razni preparati, da i boleznj so razne... Prihajajo i prosijo svetov... Zato sem jaz tukaj ter službujem provizorjem...

— Torej tudi lekarstva i zdravila vi sestavljate?

— Ne jaz, a sestavljajo jih ženske pod mojim, kak provizorja rokovodstvom.

Jaz sem mu dal recept. Črez dobro uro mi je, usmehljaje se, vročil lekarstvo sè signaturkoj, na kterej je debelimi črkami blistalo: »Ženska lekarnica« (na Nevskem prospektu, No. pa je mož pozabl, seveda, od želčnosti...)

Si non est verum, bene fictum est.

NOVE KNJIGE.

Prvi listi. V Ljubljani 1901. — V knjigi, obsezajoči 216 strani, so stopili pred slov. občinstvo »slovenski in hrvatski učiteljski abiturijenti«, ali da govorimo natančno: štirje slovenski in štirje hrvatski abiturijenti; hrvatski prispevki obsezajo nekako petino knjige.

Prvi pogled v knjigo, ki sestoji le iz leposlovnih sestavkov, nam pokaže nje značaj: »Maske obupa«, »v nirvano«, »blazno hrepenje«, »v poznih nočnih urah«, iz življenja neke »duše«, neizogibni »notturmo« itd. — dekadentno brez dvoma! — Res, čitali smo v polpretekli dobi tudi pesnitve dekadentov in dekadentk, čestokrat z užitkom; mikala je novost, mikala nas tudi nedvomna nadarjenost avtorjev. Ali zdaj,

Arsen v devetih nebesih!

— Pa kako to polivaš? Vse po zaponkih!

— Ne bo, ne bo! — Ona mu je z levo roko zavihala rokave, z desno pa je nagibala bučo.

— E, Bog ti daj zdravje!

Petrija je tekla od ene svakinje k drugi in je vsa umazana od solz nekaj šepetala, mlatila z rokami in se tolkla po prsih.

Ded je odišel zibajoč se v svojo sobo. Odprl je kovčeg ter vzel iz njega verižico z nekimi starimi srebrnjaki. Djalo je verižico in neko obrisačico v nedrija ter prišel zopet k vodnjaku.

Vsi so se bili umili, in vsem je Anoka polivala.

Vse se je obleklo v nekšno tajno svečanost in vsakemu je zvenelo v ušesih nekaj podobnega na: »Glas Gospodov na vodah.« In samo da bi kje počil možnar, pa bi se vse začelo križati.

Ded je z nedolžnim dostojanstvom pogledal po vseh. Siromak, siromak starec!

— Nji pa nihče ne polije?

Vsi so skočili k vedrici.

— Sedaj, ko sem jaz velel. Sedaj ji hočem že sam polivati. Daj, dete, umivaj se!

Ne ve se, ali so njemu bolj trepetale roke, ali Anoki srce.

Obrisal jo je sè svojo obrisačo.

Obesil ji je verižico za vrat:

— Vse ta sirota! Jaz pa vam pravim, pazite, kar sem vam že sinoči rekel: »Kdor jo kakorkoli razžali, naj ga Bog ubije!«

* * *

Ljudje! Resnica je, da se tudi nebo včasih celo smehlja in veseli. Dvonožec ga gleda, širi roke, in zvezda ga peče v levo stran prsi in duša se mu pne kakor nevidno kadilo ter se veže za nebeški oblok. — Da, pri Bogu!

ŽENSKÉ V RUSIJI. BOŽ. TVORCOV. KALUGA.

V Petrogradu je mnogo ženskih gimnazij Marijinskega vedomstva, katero vodi sploh žensko srednje obrazovanje v Rusiji. Ime svoje dobilo je to vedomstvo od carice Marije Fédorovne, soproge carja Aleksandra Blagoslovljenega, ktera je tak plodotvorno osnovala žensko naobrazbo v svojem obširnem carstvu. Pri Marijinskih stoličnih gimnazijah bili so do zdaj ženski pedagoški tečaji z dvema oddeloma — slovesnim i matematičnim; trajala sta oba po tri leta. Učenke teh tečajev so po ispitih postopale kot učiteljice v ženske gimnazije od prvega do četrtega razreda, to se pravi za progimnazije. Zdaj pa so začeli i govoriti i pisati, da te pedagoške tečaje spremenijo tako, da iz srednjih učnih zavodov prejdejo v više ter sorazmerno razširijo svoje načrte ter postanejo iz triletnjih četiriletnji ženski pedagoški tečaji: spremene se v žensko vseučilišče. Tudi pravice okončivših ta učni zavod deklet se izdatno povečajo ter se razširijo na polno žensko gimnazijo. Pa ni dela, katero bi koj začetkom bilo dovršeno, i tudi načrti ženske univerze bodo preobširni, če jihni preobrazovatelji pravočasno ne pripomnijo latinskega merila: *multum non multa!*

* * *

Če pedagoške tečaje pri Marijinskih gimnazijah spremenijo v više tečaje, bodo v obeh stolicah štirji viši ženski učni zavodi: Zasebni viši ženski tečaji v Petrogradu i takisti v Moskvi, medicinski institut v Petrogradu i ženski pedagoški viši tečaji pri Marijinskih gimnazijah tudi v Petrogradu.

Recite, kar hočete, pa take skrbi o ženski naobrazbi, kakoršna je v Rusiji, ne najdete v nobeni drugi evropski državi. Koliko velja ženska veda i ženska omika

državo i družino, je kar strašno pomisliti! Ni gubernskega mesta, v katerem bi ne bilo ene ili kar nekoliko polnih i polovičnih gimnazij, ktere vzdržuje večinoma sama država; a zasebnih tečajev ženskih bi razun stolic še tudi nekaj našli po ostavši Rusiji, po tacih kulturnih središčih, kakoršna so. na primer, Kijev, Harkov, Varšava, Odesa itd.

Da me ne obdolžite goloslovnosti, podajam vam lep košček statistike iz letnega računa petrograjskih viših ženskih tečajev.

Ti »tečaji« so koncem novembra praznovali sklep učnega leta 1900—901. Na ta ženski praznik zbralo se je vsakega občinstva toliko, da ga je kar gomazelo. Bil je na njem celo minister narodne prosvete, a učenega ljuda je bilo, se ve da, iz vseh strok več, nego ga je bilo treba. Profesorji »tečajev« so govorili mnogo, učno i gladko na visoke teme, kakor, na primer, prof. Mušketov, kateri je predaval o najnovejših premenah zemeljnega površja. Pa nam te modrosti danes ni treba, ogledali si bomo nekoliko potrebnejše besede prof. Buliča, ki je poročal o delavnosti »tečajev« za minivši učni god ili leto.

* * *

Učno osebje »tečajev« za m'n. leto je bilo: Ravnatelj, ravnateljica, 44 profesorov i prepodavateljev, 4 asistenti, 4 pomočnice ravnateljice, 11 voditeljev praktičnih vaj i še nekoliko drugih pomočnikov i pomočnic uprave.

Vseh slušateljic je bilo 993, i sicer: v zgodovinsko-jezikoslovnem oddelku 663, v fizično-matematičnem oddelku 310 i prostih slušateljic v prvem oddelku 25, v drugem pa 5.

238 oseb je ostavilo zavod ter okončilo tečaje posamezne, vse tečaje pa je okončilo 86 oseb.

Avgusta sprejemali so nove slušateljice. Prošenj je postopilo 548, sprujeli pa

so jih le 289; 176 v zgodovinsko-jezikoslovni oddelku, 107 pa v naravoslono-matematični oddelku; razun teh je postopilo še 6 oseb iz lanskih slušateljic, ktere so bile izbacene iz »tečajev« za izgrede...

Letos se uči 962 oseb, iz njih 646 na zgodovinsko-jezikoslovnem oddelku, ostale pa na fizično-matematičnem oddelku.

Po stanu se delijo: 588 dvorjanskih, vojaških i državljanskih žen in hčer; 43 duhovniških; 161 meščanskih; 53 častnih državljank; 19 kmeških; 10 odvetniških; 42 žen in hčer, kojih očetje imajo učene naslove; 14 dijaških žen; 2 finlandki; 2 hčeri vojakov-prostakov; 28 inozemnih podložnic.

Po družinskih razmerah se delijo: 922 devic; 39 omoženih; 1 vdova. Po veri je: 807 pravoslavni; drugih krščanskih ver 66; 1 karajimka; 31 židovk.

Po starosti je največ takih, katerim teče 18. do 22. leta, i sicer te starosti je 659 oseb.

Praktične vaje so bile po modroslovju, slovanovedenju, ruski zgodovini, latinski slovesnosti, rimski zgodovini, zgodovini ruske književnosti, ruskem i staro-slovenskem jeziku, matematiki, astronomiji, mehaniki, fiziki, analitični i organični kemiji, zoologiji i geologiji.

Iz okončivših »tečajev« devic ostalo jih je 6 pri »tečajih«, v medicinski institut jih je postopilo 13, v arheologični institut 2; pedagogijo si je izbralo 18 oseb, a N. N. H e r n e t, ktera je »tečaje« dovršila predlanskem, napravila je z odliko doktorski ispit v Göttingenskem vseučilišču po filozofiji čiste matematike.

Minolega leta osnovali so pri »tečajih« svojo fizično-kemično laboratorijo, knjižnica je prešla v nove, svetle prostore, knjižnični zaznamki so prelepo urejeni ter kažejo k začetku tekočega leta 26.591 zvezkov i 4.907 brošur. Knjige si je isposojalo tekom minolega leta 961 oseb, ktere so si vzele 3.464 knjig.

»Tečajji« so imeli dohodkov 186.014 rub., i sicer: podpora ministerstva narodne prosvete 3000 rub.; podpora od petrograjskega magistrata 3000 rub.; učnina 87.000 rub.; od društva, katero nabira doneske i sredstva tečajem 42.063 rub.; doneski slušateljic za občezitje (semenišče, konvikt) pri tečajih 40.000 rub.; doneski slušateljic za obede (kosila) pri tečajih 10.051 rub. Vsa ta svota je potračena na potrebnosti tečajev bez ostankov. Zasluzek direktorju, profesorjem, asistentom, za praktične vaje i nadzorništvu znašal je 52.117 rub.

Na blago i prid »tečajev« delovala so tri blagotvorna društva: »obščestvo dostavljenja sredstv kursom«, »obščestvo vspomoščestvovanja slušateljicam« i »obščestvo vspomoščestvovanja okončivšim kurs nauk na kursih.« Vsa ta društva so prav za prav podporna društva, ktera so si postavila za glavno smer pomagati z izdatnimi doneski tečajnicam (kursistkam) i v stenah »tečajev« i za onimi. O prvem iz teh društev omenili smo uže zgoraj. Drugo društvo iz privedenih je, na primer, isposodilo 82 slušateljicam 3.623 rub., je plačalo za obede 58 slušateljic 1.058 rub. i je priredilo stanovanja 31 slušateljicam za plato po 5 rub. na mesec. Tretje društvo priiskavalo je slušateljicam mesta službe i dela ter je dalo 21 osebam podpore na 1.602 rub. Službe i dela je prosilo 106 slušateljic; iz predloženih jim 159 mest službe ugajalo je jim pa le 68.

* * *

Nekteri bodo, more biti, godrnjali na me za to, da sem vam priobčil celo kopo suhih številček. Tem odgovarjam: Če so sploh kake številke ne suhe, so, se ve da, moje sočne presočne. Kažejo nam velikansko dviganje (gibanje) ženskega genija, kteremu vse pomaga na ta ili na oni način. To dviganje preseza vse sloje, vse stanove ruske družine, od imenitnega boljara do vojaka-prostaka. To dviganje se širi od leta do leta nepomerno, i dasi so

lani v Moskvi osnovali takiste tečaje, pri tek na petrograjske tečaje ostal je skorej taisti. Tudi na vlado za neizdaten prispevek se ne hudujte. Naša vlada za žensko omiko mnogo dela; če pa ženskih viših tečajev ne sprejema neposredno pod svoje peruti, pa ima menda svoje uzroke, kterim i vi i vsak, ki nima kurje pameti, pritrđi njih *raison d'êter*...

NOVE KNJIGE.

Knjiga družbe sv. Mohorja za leto 1901.: 1. Slovenske Večernice 53. zvezek. Slovensko ljudstvo vpraša izmed Mohorjevih knjig najprej po Večernicah. Koledar se največ rabi. Večernice se najbolj čitajo. Naš kmet n. pr. je že navajen, da najde v njih zabavnega berila; le za tako berilo je vsak dovzet, dočim jemljejo poučne spise, naj imajo še tako priprosto in prikupljivo obliko, med Mohorjani iz nižjih slojev le posebno inteligentni v roke. Poučni spisi zahtevajo napenjanje duha; to pa je prostaku neljubo, ker išče pri čitanju le lahnega razvedrila. Prav zato so Večernice najpriljubljenejša knjiga Mohorjanov.

S tega stališča se bojimo, da bodo tisočeri bralci Večernic A. Janežičev spis »Najvažnejše določbe o novem davku« v svojo škodo preskočili; tem bolj dobro došel bo pregledni spis manj številnim izobraženejšim. Tudi za nas je njegovo umeščenje v Večernice, kojih namen je »pouk in kratek čas«, opravičeno, dasi direktno poučni spisi sodijo bolj v koledar, oziroma v posebne knjige.

Med ostalimi prispevki so 4 pesmi, ki so primerne za svoje mesto. -- Vse drugo je pravo večerniško blago: povestice, črtice. Smemo reči, da se dejanje, kolikor ga je, vrši izvečine dokaj naravno in zanimivo, ako vpoštevamo ozke meje takih izdelkov. Odločilno za razvoj je povsod poučno jedro, ki se kolikor toliko prikriva pod zunanjo vabilno lupino. Dr. Jos. Vošnjak je spisal zelo aktualno »kratkočasnico v jednom dejanju« »Ne vda jmo se«, ki biča sleparsko nemškutarjenje v občinskih uradih. Upajmo, da se kak župan da poučiti. -- Staro snov: oče oderuh in stis-